

มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ*
MEASURES TO PROTECT ADOLESCENTS UTILIZING VIDEO SERVICE
ON DIGITAL PLATFORM

ชฎาพร ฝ่ายบุญ

Chadapohn Faiboon

ปรมาภรณ์ วีระพันธ์

Paramaporn Weeraphan

คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย.

Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand.

E-mail: faiboon1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลและค้นคว้าข้อมูลจากบทความ วิทยานิพนธ์ บทความ และตัวบทกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า แพลตฟอร์มเหล่านี้เป็นช่องทางที่เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาหลากหลายประเภท ทั้งที่มีประโยชน์และที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ ทั้งนี้ การศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติที่มุ่งป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชน แต่ยังขาดความครอบคลุมในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่างชัดเจน ในทางปฏิบัติ ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มบางรายมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน เช่น ระบบควบคุมโดยผู้ปกครอง การจัดหมวดหมู่เนื้อหา และการตั้งค่าความปลอดภัยเพื่อป้องกันการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม มาตรการ

* Received: 19 November 2024; Revised: 29 December 2024; Accepted: 31 December 2024

ดังกล่าวยังขาดมาตรฐานกลางที่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ข้อเสนอแนะจากการวิจัยระบุว่ากฎหมายควรถูกปรับปรุงให้ชัดเจนขึ้น โดยกำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการในการตรวจสอบและควบคุมเนื้อหา ตลอดจนกำหนดบทลงโทษสำหรับการละเลยมาตรการดังกล่าว นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลเนื้อหาดิจิทัลจะช่วยสร้างกรอบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการรณรงค์ให้ความรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล แก่เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง และครู เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและพฤติกรรมออนไลน์ที่เสี่ยง

คำสำคัญ: ดิจิทัลแพลตฟอร์ม, เด็กและเยาวชน, มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

Abstract

This research article aims to explore the fundamental concepts and necessity of implementing protective measures for children and youth in accessing digital platform broadcasting services. It employs a qualitative research approach, analyzing data collected from articles, theses, research papers, and legal frameworks from both domestic and international contexts.

The findings reveal that digital platforms serve as channels through which children and youth can access diverse types of content, both beneficial and potentially harmful. While existing legislation, such as the Child Protection Act B.E. 2546 (2003) and the Computer Crime Act B.E. 2560 (2017), provides provisions to prevent the dissemination of harmful content to children and youth, these laws lack comprehensive practical measures. In particular, there is an absence of clear definitions regarding the roles and responsibilities of digital platform providers. In practice, some platform providers implement protective measures, such as parental control systems, content categorization, and safety settings to restrict access to inappropriate content. However, these measures lack standardized enforcement mechanisms that are effective and aligned with Thailand's context. The study recommends that laws be revised to explicitly define the responsibilities of platform providers in monitoring and regulating content,

including imposing penalties for non-compliance. Furthermore, collaboration between governmental bodies, private sectors, and child-related organizations is crucial. Establishing a dedicated committee to oversee digital content management would provide a more structured framework. Additionally, promoting digital literacy among children, youth, parents, and teachers is essential to build resilience against inappropriate content and risky online behaviors.

Keywords: Digital platforms, Children and Youth, Measures for the Protection of Children and Youth

บทนำ

ในปัจจุบัน ธุรกิจสื่อบันเทิงมีความหลากหลายมากขึ้น เพราะมีทั้งช่องทางแบบเก่าคือออฟไลน์ และช่องทางแบบใหม่ที่เข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้นอย่างช่องทางออนไลน์ ดังนั้น ธุรกิจสื่อบันเทิงจึงมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เนื่องจากพฤติกรรมของผู้ชมหรือผู้เสพสื่อบันเทิงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนที่การรับชมภาพยนตร์หรือรายการต่าง ๆ จะรับชมผ่านช่องรายการโทรทัศน์เท่านั้น ทำให้ปัจจุบันมีผู้ให้บริการธุรกิจสื่อบันเทิงเพิ่มขึ้น และมีการให้บริการรับชมได้หลายช่องทาง อาทิ การรับชมผ่านสมาร์ททีวี สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ถือเป็นการทำลายข้อจำกัดการบริโภคสื่อในรูปแบบเดิม ทั้งในเรื่องของช่วงเวลาในการรับชมที่สามารถรับเลือกดูรายการที่ต้องการได้ในเวลาที่ตนเองสะดวก ทำให้แพลตฟอร์มต่าง ๆ กลายเป็นเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็นและแสดงความชอบของผู้ใช้งาน ซึ่งอาจมีทั้งเนื้อหาที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

หลายประเทศกำลังพยายามควบคุมการให้บริการของแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื่องจากผู้ใช้ประสบปัญหาหลายประการ เช่น การโฆษณาสินค้าผิดกฎหมายและการบิดเบือนข้อมูล สหภาพยุโรปได้จัดทำกฎหมาย Digital Services Act (DSA) และ Digital Market Act (DMA) เพื่อกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล (EU) 2022/2065) ในขณะที่ประเทศไทยก็มีมาตรการควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยมีการตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล พ.ศ. 2565 (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) เพื่อกำกับดูแลธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ในประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายหลักในการนำมาใช้ควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจบริการแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อไม่ให้มีการ

นำเสนอข้อมูลหรือการให้บริการที่ขัดต่อกฎหมายและหลักศีลธรรม แต่กฎหมายดังกล่าว คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ให้บริการและภาพรวมของเนื้อหาบนแพลตฟอร์มออนไลน์เท่านั้น มิได้พิจารณาว่าข้อมูลที่ปรากฏบนสื่อออนไลน์มีผลต่อการใช้งานอย่างไร และส่งผลต่อเด็กและเยาวชนมากน้อยแค่ไหน จึงทำให้เห็นว่ากฎหมายให้ความสำคัญต่อผู้ใช้บริการที่เป็นเยาวชนน้อยเกินไป ซึ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ผู้ให้บริการหมายถึง บุคคลซึ่งให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและมีความหมายที่ครอบคลุมถึงผู้ที่ประกอบธุรกิจสื่อออนไลน์และผู้บริโภคด้วย โดยไม่ได้รับอายุหรือจำกัดขอบเขตอายุของผู้ใช้บริการ แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มออนไลน์ อาจละเลยหรือมิได้คำนึงถึงผู้ใช้บริการที่เป็นเยาวชน ซึ่งอาจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการแสพสื่อออนไลน์และออฟไลน์ของเยาวชน ที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม การระมัดระวังการแสดงออกซึ่งเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ นอกจากจะมีเนื้อหาที่ผิดกฎหมายแล้ว ยังจะต้องมีความระมัดระวังมีเนื้อหาอื่น ๆ ที่อาจไม่เข้าข่ายความผิดตามกฎหมายแต่ผิดศีลธรรม ซึ่งเนื้อหาประเภทนี้มักเกี่ยวข้องกับความรุนแรง หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจส่งผลต่อผู้ชมหรือผู้ใช้งาน ทั้งในด้านของการลอกเลียนแบบ การชักนำความคิดในการใช้ชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก เยาวชน ซึ่งเนื้อหาที่จัดอยู่ในหมวดหมู่นี้ เช่น การทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายตนเอง การแสดงข้อความที่ส่งผลร้ายต่อผู้อื่น การเผยแพร่ข้อมูลหรือร่วมกันกระทำความผิดที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

ความสำคัญของการออกมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต่อการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพนั้น สืบเนื่องจากในปัจจุบันเด็กและเยาวชน มีการแสพสื่อออนไลน์และใช้บริการแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และด้วยสภาวะความที่ยังเป็นเด็กซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ เพราะพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาของเด็ก ยังไม่สามารถเปรียบเทียบกับผู้ใหญ่ได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถแยกแยะข่าวสารข้อมูลที่ได้รับรู้มา และพิจารณาถึงความเหมาะสมและไม่เหมาะสมของเนื้อหาได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษ ทั้งนี้ มีข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้เปิดเผยสถิติคดีอาญาในเด็กและเยาวชน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 ประเทศไทยมีคดีอาญาเฉลี่ยปีละกว่า 12,000 คดี โดยพบว่าผู้กระทำความผิดจะอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่แสดงออกมานั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการลอกเลียนแบบสื่อภาพยนตร์ต่าง ๆ ที่สามารถรับชมได้ทั้งทางช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ (สำนักข่าว Thai PBS, 2567)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เพื่อป้องกันหรือลดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเชิงกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ที่สามารถปรับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสม และเป็นธรรม โดยยังสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ให้มีความเท่าเทียมในการเข้าถึงแพลตฟอร์มไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ
2. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับการใช้มาตรการที่ต้องคำนึงถึงเสรีภาพในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในไทยและในต่างประเทศถึงแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาศึกษาการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็ก สิทธิเสรีภาพของเด็ก ควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายในเรื่องควบคุมสื่อของภาครัฐ เพื่อจุดประสงค์ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ซึ่งจะศึกษาเนื้อหาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อการกำกับดูแลควบคุมการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ โดยจะมุ่งเน้นในการวิเคราะห์ศึกษาเนื้อหาของ การกำกับดูแลควบคุมการประกอบธุรกิจดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ ศึกษาพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 และศึกษากฎหมายในต่างประเทศที่เพื่อนำวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย เพื่อหา มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและกำกับการดูแลเยาวชน ในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่ภาพ (Video Services)

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากเอกสารทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ และเอกสารที่เกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่าฟ

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการในประเทศไทยและในต่างประเทศ โดยข้อมูลแยกเป็นเอกสารปฐมภูมิ เช่น กฎหมาย ตำรา หนังสือ งานวิจัย วารสาร บทความวิชาการ และข้อมูลเป็นเอกสารทุติยภูมิ เช่น เว็บไซต์จากหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารพร้อมแยกพิจารณาตามประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปจากการศึกษาเนื้อหาเอกสารของประเทศไทยและในต่างประเทศ นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารโดยวิเคราะห์เชิงบรรยาย
2. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลข้อมูล โดยผู้วิจัยสังเกตหรือรวบรวมข้อมูลหลายอย่างแล้วนำมาแยกพิจารณาเปรียบเทียบกันโดยนำข้อมูลกฎหมายในประเทศไทยกับในต่างประเทศมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพรร่าฟ เนื่องจากแพลตฟอร์มดิจิทัลมีเนื้อหาหลากหลาย ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย การขาดประสบการณ์และความบอบบางของเด็กทำให้พวกเขาต้องการการปกป้องจากอันตรายและการล่อลวงต่าง ๆ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่มีเป้าหมายในการคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิของเด็ก โดยรัฐบาลมีบทบาทในการดูแลผลประโยชน์ของเด็กในทุกด้าน การคุ้มครองนี้ไม่ใช่แค่เรื่องส่วนบุคคล แต่เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนในยุคที่มีการใช้งานสื่อดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการแสวงหาผลประโยชน์ทางดิจิทัลจากเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกันกับหลายประเทศได้ออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนจาก

ความเสี่ยงในโลกดิจิทัล ตัวอย่างเช่น กฎหมาย COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดข้อบังคับในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน และต้องมีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นการปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล หรือ Children's Code (Age Appropriate Design Code) ของสหราชอาณาจักร ซึ่งกำหนดให้บริการออนไลน์ต้องออกแบบฟังก์ชันและเนื้อหาที่เหมาะสมกับอายุของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะเด็กต้องมีมาตรการในการปกป้องเด็กจากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และมีการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด เพื่อให้เด็กสามารถใช้บริการออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย (Federal Trade Commission, 1998) จะเห็นได้ว่า แนวคิดหลักของกฎหมายเหล่านี้คือการสร้างการคุ้มครองให้แก่เด็กจากความเสี่ยงต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ และการส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการพัฒนาของเด็ก การกำหนดข้อบังคับในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล และการควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เป็นกุญแจสำคัญในการคุ้มครองเด็กจากอันตราย ในขณะเดียวกันก็รักษาสิทธิในการใช้งานและการเข้าถึงข้อมูลของเด็กในโลกดิจิทัลด้วย

2. หลักเกณฑ์และวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับการรักษาเสรีภาพในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยระบุว่า ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลและปกป้องบุตรจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตามกฎหมาย หากเด็กและเยาวชนละเมิดข้อตกลงการใช้งาน ก็อาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมาย พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก โดยมองว่าการกระทำผิดของเด็กมีสาเหตุมาจากภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังสามารถถูกดำเนินคดีหากละเลยการดูแลบุตร ดังนั้น ผู้ปกครองจึงต้องตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้งานดิจิทัลในครอบครัว เช่น การกำหนดเวลาการใช้งาน และใช้ฟีเจอร์ Safe Search และ Parental Controls เพื่อช่วยปกป้องเด็กในโลกดิจิทัล ในกรณีที่เกิดการละเมิด ผู้ปกครองควรมีมาตรการดูแลที่เหมาะสม และรัฐมีบทบาทในการกำกับดูแลแพลตฟอร์มในการนำเสนอเนื้อหาที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก โดยไม่ออกกฎหมายที่บังคับเด็กโดยตรง เพื่อรักษาสมดุลระหว่างสิทธิในการเข้าถึงสื่อและการคุ้มครองเด็ก ในขณะเดียวกัน หลายประเทศมีการออกกฎหมายและมาตรการเพื่อพยายามรักษาสมดุลนี้ เช่น กฎหมาย COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ของสหรัฐอเมริกา (Office of the Australian Information Commissioner (OAIC), 2019) ซึ่งไม่เพียงแต่ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก แต่ยังส่งเสริมการให้ข้อมูลที่เด็กเข้าถึงได้โดยตรง โดยการจำกัดประเภทของข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมจากเด็กและกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูลของเด็ก เช่น ต้องได้รับ

ความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนและต้องมีข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากเด็ก (ชาตรี เรืองเดชณรงค์, 2563)

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายในสหรัฐอเมริกาที่ส่งเสริมเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล เช่น Section 230 of the Communications Decency Act ซึ่งกำหนดให้แพลตฟอร์มออนไลน์ไม่ต้องรับผิดชอบต่อนเนื้อหาที่ผู้ใช้โพสต์ในบางกรณี และช่วยปกป้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นออนไลน์ หรือในสหภาพยุโรป การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มได้รวมอยู่ใน GDPR (General Data Protection Regulation) ซึ่งไม่เพียงแต่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ทั่วไป แต่ยังให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี การให้ความยินยอมในการเก็บข้อมูลต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ปกครองก่อน การควบคุมนี้ช่วยให้สามารถคุ้มครองเด็กจากการเก็บข้อมูลที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ขณะเดียวกัน ก็ช่วยให้เด็กสามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างปลอดภัยและมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล รวมไปถึงในประเทศญี่ปุ่น มาตรการคุ้มครองเด็กได้ถูกกำหนดไว้ใน Act on the Protection of Personal Information ซึ่งกำหนดว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 16 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนการเก็บข้อมูล (European Commission, 2016) นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นยังใช้ระบบการจำกัดเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้สื่อดิจิทัลของเด็ก แม้ว่าจะมีมาตรการคุ้มครองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่กฎหมายเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองเด็กจากอันตรายออนไลน์ และการรักษาเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นแนวทางที่หลายประเทศนำมาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน

3. เปรียบเทียบกฎหมายในประเทศไทยกับต่างประเทศ เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผ่านการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป มีระบบการคุ้มครองที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น กฎหมาย COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมุ่งเน้นการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี จากการเก็บข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และกฎหมาย GDPR (General Data Protection Regulation) ของสหภาพยุโรป มีข้อกำหนดที่คล้ายคลึงกันในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยระบุว่า เด็กที่

มีอายุไม่ถึง 16 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน ที่จะสามารถให้ข้อมูลส่วนบุคคลแก่บริการออนไลน์ใด ๆ (รัฐสภา จูริมาศ, 2564) กฎหมายนี้ ยังมีข้อกำหนดในการจำกัดการเก็บข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการให้สิทธิ์เด็กในการควบคุมข้อมูลของตนเองได้

ประเทศในแถบเอเชียอย่างจีน ถือเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดยมีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการเข้าถึงของเด็กในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการควบคุมการเล่นเกมออนไลน์ ซึ่งมีการจำกัดเวลาในการเล่นของเด็ก เพื่อป้องกันการติดเกมหรือผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้งานที่มากเกินไป นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่บังคับให้ผู้ให้บริการออนไลน์ตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้ก่อนที่จะให้บริการแก่เด็ก และควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมให้เหมาะสมกับวัย ในขณะที่ประเทศไทย การคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ถูกกำหนดในหลายกฎหมาย เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิของผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงการคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้ใช้บริการออนไลน์ (ประชาชาติออนไลน์, 2567) แต่การควบคุมและการกำหนดมาตรการคุ้มครอง ยังไม่เข้มงวดเท่ากับในหลายประเทศที่กล่าวมา และจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในต่างประเทศ พบว่า หลายประเทศมีระบบการคุ้มครองที่เข้มงวดและเป็นรูปธรรมมากกว่า ซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้ประเทศไทยปรับปรุงหรือพัฒนามาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ ผ่านระบบออนไลน์ของประเทศไทย พบแนวทางในการแก้ไข 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การกำกับดูแลดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ 2) การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การกำกับดูแลดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ

ความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ ในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ที่ออกมาใช้ตั้งแต่ปี 2562 มีจุดมุ่งหมายหลักในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กด้วย

กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่เก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหากเด็กมีอายุไม่ถึง 10 ปี ในขณะที่เด็กที่อายุ 10 ปีขึ้นไป สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเอง แต่กฎหมายไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ยังมีการกำหนดมาตรการในเรื่องการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมผ่าน กสทช. ซึ่งมีกฎระเบียบในการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาผ่านสื่อดิจิทัล อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ยังไม่ครอบคลุมในรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ตามอายุของผู้ใช้งานเหมือนกับบางประเทศในต่างประเทศ แต่ในทางกลับกันประเทศที่มีการพัฒนากฎหมายในเรื่องการคุ้มครองเด็กในโลกดิจิทัลอย่างชัดเจน เช่น สหรัฐอเมริกามี COPPA (Children's Online Privacy Protection Act) ที่กำหนดให้เว็บไซต์หรือบริการออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานเป็นเด็ก ที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน และต้องให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กอย่างเข้มงวด ขณะที่ GDPR (General Data Protection Regulation) ของสหภาพยุโรป ก็มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยการเก็บข้อมูลของเด็กที่อายุต่ำกว่า 16 ปี จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และต้องมีการจัดการข้อมูลให้มีความปลอดภัยและเป็นส่วนตัวสูงสุด จะเห็นได้ว่า กฎหมายเหล่านี้ในต่างประเทศมักจะมีแนวทางที่ชัดเจนในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก รวมถึงการควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยไม่เพียงแต่มีการกำหนดข้อบังคับในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กจากความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในโลกออนไลน์ เช่น การถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การถูกหลอกลวง หรือการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่ประเทศไทยยังขาดกรอบกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงในการคุ้มครองเด็ก จากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในด้านการออกแบบบริการออนไลน์ที่เหมาะสมกับอายุของเด็ก นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายในไทย ก็อาจมีความท้าทายมากกว่า เนื่องจากขาดมาตรการที่เป็นระบบและมีความชัดเจน ในการควบคุมการเก็บข้อมูลหรือการจำกัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมตามอายุของผู้ใช้

2. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ

เมื่อนำเอาทฤษฎีการคุ้มครองเด็กมาพิจารณาคู่กับการบังคับใช้กฎหมายไทยในปัจจุบันพบว่า กฎหมายไทยมีข้อจำกัดในบางด้านที่อาจขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการให้สิทธิในการพัฒนาแก่เด็ก ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญตามทฤษฎีการคุ้มครองเด็ก เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Protection Theory และ Privacy Theory) กฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติการคุ้มครอง

ข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) แม้จะมีข้อกำหนดในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กโดยเฉพาะ แต่การคุ้มครองข้อมูลของเด็กที่อายุระหว่าง 10-15 ปี ยังขาดความชัดเจนในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและเพียงพอ ในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลจากการเก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องการความปลอดภัยสูงสุดในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก นอกจากนี้ การขาดข้อบังคับที่เข้มงวดเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลออนไลน์จากเด็กในไทย ทำให้ความคุ้มครองยังไม่เต็มที่ และการควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม (Protection Theory และ Developmental Rights Theory) กฎหมายไทยยังขาดการควบคุมที่เหมาะสม ในการจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กในโลกออนไลน์ (Information Commissioner's Office (ICO), 2020) โดยเฉพาะในด้านการกำหนดอายุที่เหมาะสมในการเข้าถึงข้อมูลหรือบริการต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การควบคุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรงหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งทฤษฎีการคุ้มครองเด็กชี้ให้เห็นว่า เด็กควรได้รับการคุ้มครองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม แต่กฎหมายไทยยังขาดการกำหนดข้อบังคับที่ชัดเจนในการควบคุมเนื้อหาที่เผยแพร่ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการคุ้มครองเด็กจากอันตรายในทางทฤษฎี รวมไปถึงสิทธิในการพัฒนาและการเข้าถึงข้อมูล (Developmental Rights Theory) ทฤษฎีการคุ้มครองเด็กยืนยันว่า เด็กควรได้รับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายไทยยังไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจน ในการส่งเสริมสิทธิของเด็กในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็ก และในขณะเดียวกัน ก็ป้องกันไม่让孩子เข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ กฎหมายไทยยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิในการพัฒนาของเด็กได้อย่างเต็มที่ตามทฤษฎี

ดังนั้น เมื่อพิจารณากฎหมายไทยในมุมมองของทฤษฎีการคุ้มครองเด็กแล้ว อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายไทยยังมีข้อจำกัดและขัดแย้งกับทฤษฎีการคุ้มครองเด็กในหลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการส่งเสริมสิทธิในการพัฒนาของเด็กในโลกดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ สรุปได้ว่า 1) แนวคิดพื้นฐานและความจำเป็นในการมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการเข้าถึง

ดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ มาจากความต้องการปกป้องเด็กจากอันตราย แต่ประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดในการคุ้มครองเด็กจากความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งกฎหมายไทยมีบางมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังขาดการควบคุมที่เหมาะสมในการคุ้มครองเด็ก จากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการปกป้องสิทธิของเด็กในโลกดิจิทัล 2) หลักเกณฑ์และวิธีการรักษาสมดุลระหว่างการให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชน กับการใช้มาตรการที่ต้องคำนึงถึงเสรีภาพ ในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มกลุ่มบริการแพร่ภาพ โดยจำเป็นต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กในการเข้าถึงข้อมูล โดยการออกกฎหมายควบคุมสื่อ ไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และ 3) เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ เช่น COPPA ของสหรัฐอเมริกา และ Children's Code ของสหราชอาณาจักร ซึ่งมีการกำหนดมาตรการที่เข้มงวดและครอบคลุมมากกว่า ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการสนับสนุนสิทธิในการพัฒนาของเด็ก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กฎหมายไทยยังคงขาดความชัดเจนในการคุ้มครองในบางด้าน เช่น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเด็ก และการควบคุมการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในแพลตฟอร์มออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การคุ้มครองเด็กในการเข้าถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มมีประสิทธิภาพและทันสมัย ควรพิจารณาแนวทางที่ประสบความสำเร็จจากต่างประเทศ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เข้มงวด (อ้างอิงจาก COPPA, สหรัฐอเมริกา) กฎหมาย COPPA ของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ผู้ให้บริการเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่มีผู้ใช้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนที่จะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก การนำแนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ในกฎหมายไทย จะช่วยให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการเก็บและใช้ข้อมูลออนไลน์จากเด็ก

2. การควบคุมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม กฎหมาย Children's Code ของสหราชอาณาจักร กำหนดมาตรการให้ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์มต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อเด็กเมื่อออกแบบบริการหรือเนื้อหาบนแพลตฟอร์ม เช่น การจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาที่อาจเป็นอันตรายหรือไม่เหมาะสม รวมถึงการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวที่เหมาะสมกับอายุของผู้ใช้ การใช้แนวทางนี้ในกฎหมายไทยจะช่วยให้เด็กมีความปลอดภัยจากเนื้อหา ที่อาจทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและพัฒนาการ

3. การสนับสนุนการพัฒนาแอปพลิเคชันและเครื่องมือที่คำนึงถึงการคุ้มครองเด็ก ควรกำหนดให้ผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม ต้องพัฒนาแอปพลิเคชันหรือเครื่องมือที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น เครื่องมือกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หรือเครื่องมือที่ให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบกิจกรรมออนไลน์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้ ควรเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีการคุ้มครองเด็กที่เน้นการปกป้องจากอันตรายและการส่งเสริมการพัฒนา

4. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน การคุ้มครองเด็กในโลกออนไลน์ไม่สามารถทำได้เพียงแค่การออกกฎหมายจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องมีความร่วมมือจากภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้ให้บริการดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อสร้างมาตรการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ เช่น การตั้งคณะกรรมการที่ร่วมระหว่างรัฐและเอกชน ในการตรวจสอบและกำหนดแนวทางการคุ้มครองเด็กในโลกออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- ชาตรี เรืองเดชณรงค์. (2563). *คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบุคคล Civil & Commercial Code (Persons) Law: กฎหมายว่าด้วยบุคคล*. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประชามติออนไลน์. (2562). *สิงคโปร์ออกกฎหมายใหม่คุ้มครองสื่อออนไลน์เสนอเนื้อหาบิดเบือน พร้อมบทลงโทษ*. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2567 จาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-312679>.
- รัฐสภา จุริมาศ. (2564). การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ ทางอินเทอร์เน็ตของกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 12(2), 181-217.
- พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2556. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 78 ก หน้า 17-35 (23 ธันวาคม 2556)*.
- สำนักข่าว Thai PBS, (2024). *คดีเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/332884>
- European Commission. (2016). *General Data Protection Regulation (GDPR)*. Available at: <https://gdpr-info.eu/>

- Federal Trade Commission. (1998). *Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)*. Federal Register. Available at: <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/copa-regulations>
- Information Commissioner's Office (ICO). (2020). *Age-appropriate design: a code of practice for online services*. Available at: <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/childrens-code/>
- Office of the Australian Information Commissioner (OAIC). (2019). *Australian Privacy Principles*. Available at: <https://www.oaic.gov.au/privacy/australian-privacy-principles>.